

tlocrt izdužen smjerom zapad–istok. Iako gusta šuma one-mogućava uvid u njegovu urbanu strukturu, na temelju analogija može se pretpostaviti da je okosnicu utvrde činila jedna ulica na koju su se naslanjale bočne ulice i pružale se sve do ruba naselja. Čini se da Ružar nije imao župnu crkvu unutar bedema, nego je njezinu funkciju imala crkva Gospe od Ružarija, sagrađena još u IX. st. na jugoist. padinama brježuljka.

LIT.: A. Mohorovičić, *Utvrdeni gradovi i kašteli sjevernog Jadrana*, Rijeka 1997; L. Foscan, *Porte e mura della città, terre e castella della carsia e dell'Istria*, Rijeka–Trst 2003; S. Bertoša, *Motovun i Motovunština u novom vijeku*, *Croatia Christiana periodica*, 62(2008); K. Buršić-Matijašić, *Prapovijesna topografija Motovuna i okolice*, u: *Motovun – povijest i sadašnjost* (zbornik radova), Pazin 2010.

RUŽICA,

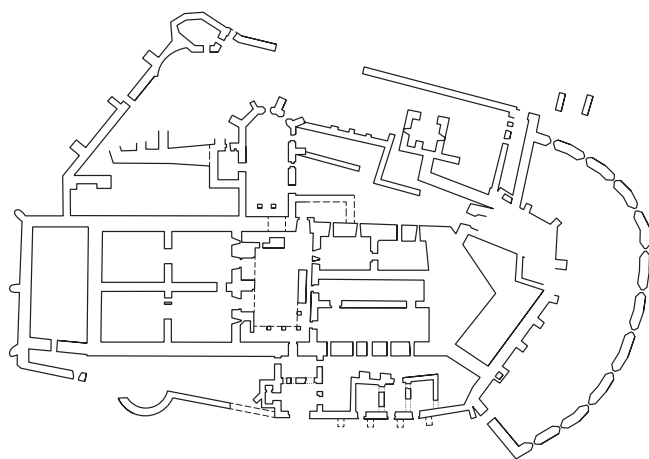
tvrdi grad na sjev. obroncima Krndije, tik izad suvremenoga naselja Duzluka, oko 2,5 km jugozapadno od Orahovice. U dokumentima se spominje pod latiniziranim mađ. imenom *Raholca*, *Rahovca*, *Rahonca* i *Rahóca*, a današnje ime nastalo je kao iskrivljena verzija srednjovjekovnoga imena. Posljednja arheološka istraživanja na Ružici potvrdila su vrijeme njezine gradnje potkraj XIV. ili poč. XV. st. Sagrađili su je Ladislav i Emerik Iločki kao utvrđeno sjedište svoje polovice orahovičkoga vlastelinstva jer su njihovi rođaci Orahovički vladali drugom polovicom iz obližnjega Staroga grada. Kad su Orahovički 1427. izumrli, njihov dio posjeda naslijedili su Stjepan i Nikola Iločki, a ubrzo samo Nikola jer je Stjepan 1430. preminuo. Nakon Nikoline smrti Ružicu je naslijedio njegov sin Lovro i uživao sve do 1495., kad ju je zbog pobune protiv ug.-hrv. kralja Vladislava II. Jagelovića privremeno izgubio, zajedno s ostalim obiteljskim posjedima. Već iduće godine kralj mu je vratio Ružicu, te ju je držao do smrti 1524. Potom je utvrdu naslijedio Ladislav Moré de Chula oženivši se Lovrinom udovicom Magdalenom de Bakowcz. Njome je vladao sve do pada pod osman. vlast 1542., uz prekid 1533. kad se nakratko našla u vlasništvu Ivana i Rafaela Podmanickoga. Za osman. vladavine Ružica je od 1545. bila utvrđeno sjedište Orahovičkoga kadiuka i nahije u sastavu Požeškoga sandžaka, a od približno 1600. i sjedište Požeškoga sandžaka. Tijekom Velikoga (Bečkoga) rata za oslobođenje (1683–99) Orahovicu su zapalili hrv. konjanici pod zapovjedništvom Ivana Makara, a pod habsburšku je vlast prvi put pala 1687., a trajno 1690. Tada ju je preuzela Dvorska komora, za čije je vladavine Ružica napuštena. – Ostatci tvrdoga grada nalaze se na vrhu s triju strana strma brda te mu je pristup najlakši s juga. Bio je građen u nekoliko faza, a tlocrt mu je u obliku nepravilne elipse. Kompleks je sastavljen od nekoliko cjelina. Najveća i najvažnija među njima velik je utvrđeni višetažni palas izdužena peterokutna tlocrta, dimenzija 75,6 m × 22 m, koji na juž. strani završava trokutasto. Palas je, uz dijelom ukopano prizemlje, imao još dvije etaže. Sam palas manjim je unutarnjim dvorištem pravokutna tlocrta podijeljen u dvije cjeline, koje su u gornjim etažama bile povezane drvenim trijemovima. U njega se ulazilo preko povišena ulaza, s pokretnim mostom, a zatim opet spuštalo unutarnjim masivnim stubištem. Na ist. pročelje palasa naslanja se velika go-

tička kapela s trostranim završetkom, poduprta snažnim potpornjacima. Poslije je palas produžen prema sjeveru dogradnjom velike topovske platforme ispunjene zemljom i poduprte trima kontraforima. Na spoju platforme i ist. pročelja palasa nalazi se renesansna lođa, koja je naknadno zazidana i pretvorena u kulu. Na sjev. platformu sa zapadne i ist. strane naslanjaju se bedemi vanjske utvrde, koji u obliku nepravilna peterokutnika opasuju palas sa zapadne, južne i ist. strane te zatvaraju prostrano, no razmjerno usko unutarnje dvorište, u sklopu kojega se nalazilo više manjih građevina. Na zap. bedemu vanjske utvrde podignuta je polukružna kula, a u njegovu juž. vrhu sagrađena je velika topovska platforma trokutaste osnove šiljem okrenuta prema jugu. S južne i ist. strane dograđena je treća obrambena linija, koju čine velik polukružni bastion s otvorima za top-

RUŽICA, ostatci utvrde, foto: Z. Tanocki (gore); tlocrt (dolje)

ništvo, potom ostatci složena ulaznoga kompleksa sjeverno od bastiona te još jedan, ist. potez bedema, koji je prostor između kapele, ulaznoga kompleksa i nekadašnje lođe zatvarao u obliku nepravilna trokuta. U vrhu ist. bedema vanjske utvrde nalazila se kula peterokutna tlocrta, a s vanjske strane bedem je svojom cijelom duljinom bio poduprt nizom potpornjaka. Tijekom arheoloških istraživanja u Ružici su pronađeni ostatci vodovoda, kojim se dovodila voda iz brdskih izvora južno od utvrde.

LIT.: Gj. Szabo, Orahovičke gradine, *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, n. s., 13(1913-14); T. Đurić, *Srednjovjekovni gradovi Slavenskog gorja*, Varaždin 1981; T. Đurić, D. Feletar, *Stare građevine istočne Hrvatske*, Varaždin 1983; S. Andrić, M. Radić, *Povijest srednjovjekovnog grada Ružice*, u: *Srednjovjekovni grad Ružica* (katalog izložbe), Osijek 2004; M. Matijević, *Ružica grad*, *Rostra*, 5(2012) 5; Z. Horvat, *Burgologija. Srednjovjekovni utvrđeni gradovi kontinentalne Hrvatske*, Zagreb 2014.